

Marju ILVES (Tallinna Ülikool)

Soome keele oskajad kohanemisprogrammi eesti keele õppes

Piiride avanemine annab inimestele suuremad võimalused liikumiseks. Ka Eestisse tuleb elama, töötama või õppima aina uusi inimesi, kes peavad kohanema uue elukeskkonna ja vastuvõtva ühiskonnaga. Selleks, et Eestisse saabuvad välismaalased saaksid võimalikult kiirelt ja mugavalt omandada siinses keskkonnas edukaks hakkamasaamiseks vajalikud teadmised ja oskused, pakub riik neile võimalust osaleda kohanemisprogrammis. Kohanemisprogrammis saavad osaleda uussisserändajad, kes on riigis viibinud vähem kui viis aastat ning kellel on kehtiv tähtajaline elamisluba või elamisõigus. Kohanemisprogrammi koosneb mitmest moodulist ning programmi raames toimub ka eesti keele õpe nullist A1-tasemele. Eesti keelt õpetatakse programmis nii inglise kui ka vene keele baasil, õppes kasutatakse valdavalt aktiivõppevõtteid.

Kohanemisprogrammi A1-taseme eesti keele kursus annab keelepagasi esmaste konkreetsete suhtlusvajaduste katmiseks eestikeelses suhtluskeskkonnas. Osalejate jaoks on keelekursus kahtlemata ka sotsialiseerumise koht, kus tutvutakse teistest kultuuridest pärit inimestega, saadakse uusi kontakte ning leitakse sõpru. Praegune kohanemisprogramm käivituse 2015. aasta sügisel ning keeleõppes osalejaid on seni olnud enam kui 50 riigist.

Algstaadiumis keeleõpet võib näha kaheti. Ühelt poolt on keeleõpe üsna vaevaline: sõnade hääldamine võib osutuda keeruliseks ning see omakorda võib põhjustada vestluspartnerile mõistmisraskusi, suhtlemine ei suju, küsimused jäävad arusaamatuks, sagedased erandid lõhuvad usalduse keelesüsteemi korrastatuse vastu jms. Teisalt edeneb keeleõpe algstaadiumis just tempokalt: uut sõnavara lisandub hoogsalt pea iga päev, omandatakse suur hulk grammatilisi vorme ning oluline osa vormimoodustuse põhiprintsiipidest. (Ilves 2010:18)

Kohanemisprogrammi keeleõppes osaleb ka soomlasi ja soome keele oskajaid. Keelesuguluse tõttu on neil eesti keele õppes teatud eeliseid, näiteks tunneb soome keele oskaja ära oluliselt suurema osa eesti sõnavarast, ka pöördelõpud ja kääneterohkus ei üllata neid.

Lähedaste sugulaskeelte omandamine erineb märkimisväärselt geneetiliselt ja/või tüpoloogiliselt kaugemate keelte omandamisest: lähedasi keeli õpitakse tunduvalt kiiremini kui kaugemaid keeli, eriti just õppimise algperioodil. Lähedaste keelte keelesüsteemide struktuuriline, semantiline ja funktsionaalne sarnasus loob eelduse tähenduste ülekandeks ning lähedaste suguluskeelte positiivne mõju on eriti tuntav just õpitavast keelest arusaamisel. (Kaivapalu 2007:17–18)

Samas ei sõltu uue keele õppimise raskusaste pelgalt keeltevahelisest lähedusest või kaugusest, ka soomlasi ajavad eesti keeles segadusse nn riskisõnad, mis näivad küll sarnased, kuid kannavad erinevaid tähendusi, näiteks *halb – halpa; ei saa*. Keelesüsteemide sarnasus ei pruugi kokku langeda õppija taju või arusaamaga nende sarnasusest. Et keele õppimise seisukohalt võib viimane olla isegi määravam, uurisin kohanemisprogrammis osalenud soomlastelt ja soome keele oskajatelt nende arusaamu endi eelistest algataseme eesti keele õppes ning ka põhjuseid, mis neid eesti keele kursusel hoiab.

Kirjandus

Ilves, Marju 2010. *Läbimurre. A1-taseme eesti keele oskus*. Eesti Keele Sihtasutus.

Kaivapalu, Annekatrin 2007. Emakeel võõrkeeleõppes – eelis või takistus? *Oma Keel* 14: 16–26.

Kohanemisprogrammi koduleht www.settleinestonia.ee